

פרטיכל מס. ה/2

מישיבת ועדת העבודה

מיום ג', ז' בטבת תש"י (27.12.49)

נוכחים חברי הועדה: היו"ר ע. גלובמן

א. אלמליח
מ. אונא
ש. גורן
נ. הרפז
צ. יהודה
א. כהן
ח. כהן-מגורי
ח. למדן
ח. רובין

מוזמנים: י. גוריון - מנהל אגף השקום במשרד הבטחון.

סדר-היום: בעיות החיילים המשוחררים והנכים.

הישיבה נפתחה בשעה 10.00.

היו"ר ע. גלובמן: אני פותח את ישיבת ועדת העבודה בירושלים.

אני מקדם בברכה את שני החברים החדשים אשר

הצטרפו לוועדה, מר צ. יהודה ומר ש. גורן.

אין נדון היום בשאלות החיילים המשוחררים

והנכים. לפני הפגרה סיימה הועדה את עבודתה בחוק הנכים ומאז לא נכנסנו

עם מר גוריון. ברצוננו לשמוע כמה פרטים בשטח זה, וכן בשטח חוק

הנכסיה למשפחות חללים ונכגעיהם.

אשר לתקנות, אינני יודע אם חברי הועדה

עוקבים אחרי התקנות; בעקבות החוקית פורסמה תקנה אחת בנוגע למנוי

ועדות העסקה. פורסמה תקנה בדבר אחוזי העסקה של נכים במפעלים

שונים, ובשלושה אזורים מונו כבר רשויות מוסמכות העוסקות בדבר זה.

אני אבקש את מר גוריון להודיע לנו מה נעשה בשטח זה.

לפני כשבועיים היתה לי פגישה עם באי-כח

מרכז החיילים המשוחררים. אני מצטער שהמרטיכל נשאר בח"א, לכן אמטור

לכה בעל-פה את עקר דבריהם. מר גוריון גם כן השתתף במגישתו זו.

האגוד עצמו: לדבריהם מקיף האגוד למעלה

מעטים אלה היילים משותררים, כרט לחיילי המשותררים בהתיטבות
העובדת העדיין לא אורגנו על ידם. האגוד הוא בלתי מפלגתי ומכיל
אנשים מכל הזרמים. למעשה אין האגוד מטפל במש בענייניה מעשיי, אלא
בכדי לא להרבות רשויות הוא נציג החיילים הבא בתביעות ומסעיל את
אגף השקום ויתר המוסדות אשר צריכים לטפל בענייני החיילים המשותררים.
המרכז דואג לשאלות הארגוניות והסדוריות. בזמן האחרון האטרף לאגוד
גם ארגון נכי המלחמה.

אגוד זה מוכר ע"י הממשלה ומשרד הבטחון.

הם דרשו גם מאתנו הכרת הארגון והתרעמו מדוע לא הזמנו אותם בשעת
הדיון בחוק הנכים. עניתי להם כי לצערי, מכתבם הגיע אלינו לאחר שגמרנו
את הדיון בחוק הנכים, אבל הדגשתי כי עמדנו בקשר מתמיד עם הנכים
עצמם. אשר להכרה, אמרתי להם כי אציע לוועדת העבודה את הדבר, ואני
משוכנע כי היא תסכים | שבכל מקרה אשר נמפל בבעיה או בחוק הנוגע להם,
נזמין אותם ונשמע את דבריהם בטרם שנקבל מסקנות או החלטות. מקפתי
בענין זה של הכרת האגוד בזוק עצמו, אם תהיה הזדמנות נוכל לעשות זאת,
אבל אינני בטוח בדבר.

השאלה השניה שהי עוררו מתוך מרירות רבה

היא, שאלת הקרקע. הממשלה הקציבה 1200 יחידות דיור לחיילים משותררים,
ושרת העבודה, לפי דרישתי, הויעה בוועדת העבודה של הכנסה שהיא חסא
באחריות על הבטחת 5% מקרקעות השכונים לנכים של מלחמת ישראל. כתוצאה
מפגישה עם באייכת החיילים המשותררים, כתבתי למחרת מכתב לשרת העבודה
והבטוח העממי, והזכרתי לה את הבטחתה. בקשתי שהיא תזכור את הבטחתה,
ותמנה אדם במשרדה שיעמוד בקשר מתמיד עם כל השכונים. אני מניח שהיא
תעשה זאת.

באי כת החיילים המשותררים טענו שהם

מתרואצות ממשרד למשרד בענייני הקרקע, וחוששות ששכונם יידחה בגלל
חוסר בקרקע. מבלי לחכות לישיבת הוועדה, כי היה ברור לי שלא יהיו
חולקים על כך, הרשיתי לעצמי לפנות במכתב דחוף לשר הבטחון, שר
העבודה ושר האוצר, ובקשתי פגישה דחופה בכדי לדון ולהכריע בעניין
הקרקע. אני אעמוד על המשמר כדי שפגישה זו תצא לסועל.

השאלה היילישית שהם עוררו היתה, שהם חוששים כי חלק מחבריהם, אשר למי כל הנקודות מגיעה להם הזכות להשתכנן, לא יהיה להם די כסף להשקיע על מנת לקבל הלואה אטוחיקאית מהאוצר, הנתנה רק בגבול של 500 ל"י. באוחו מכתב ששלחתי, עוררתי גם את השאלה הזו, איך לעזור לאלה הזקוקים ביותר. אינני יודע אם נוכל לעזור במשהו, אבל בכל זאת נדאי לנסות.

הם בקשו להקציב להם אחוז מסוים בכל השכונים. משכונן ההסתדרות הם קבלו תשובה שלילית. אמרו להם כי מספר החיילים המשותתרים בהסתדרות הוא כה גדול, ואם עוד יובטח אחוז נוסף לחיילים המשותתרים, פירוט הדבר שאזרח רגיל לא ישתתף. לדעת החיילים המשותתרים, יש בכל זאת מקום להבטיח להם את החלק המסוים, למחות בשכונן שבנות הרשויות המקומיות. לא התרשמתי כי זוהי אצלם השאלה הדוחקת ביותר. השאלה הדוחקת ביותר אצלם היא, הקלה מסוימת לגבי ההלואה, ומתן קרקע למשתכנים שלהם.

הם אמרו לי כי חבר המועצות והרשויות המקומיות נוטים לתת להם חלק מסוים מהשכונים, ובקשו שהממשלה תעשה צעדים מסוימים בכדי לעודד עניין זה. במכתב שכתבתי לשלושת השרים, הזכרתי גם את השאלה הזו.

חריפה אצלם מאד שאלת הדיור עד הגיעם לשכונן. הם דורשים שיובטחו להם הבתיים אשר הצבא משחרר. לדעתם, אם ייעשו מפקד **ייזכה** שאפשר לשחרר דירות רבות אשר חיים בהם בהרחבה.

שאלת הגח"ל גם היא חריפה מאד. למח"ל

נמצאו דואגים, וכמעט אין להם פרובלימות מבחינת דיור ושכונן. לעומת זאת, עניין הגח"ל הוא חריף מאד. הם ספרו לי כי הסוכנות היהודית מסתלקת מן הטפול בהם, כי הם דורשים שהגח"ל ייכנס לדיור כעולים, והסוכנות מסרבת; אין לה תקציב לדבר זה.

טענתם היחידה לאגף השקום היא: תקציב

אגף השקום הוא כזה, שלו היה נוסף לו עוד חצי מליון ל"י, היו יכולות להיעשות פעולות חשובות מאד, וכך כל הכסף ניתן רק לתמיכות שוטפות ודברים דחופים שונים. לו היה נוסף חצי מליון ל"י, היתה בתור המדינה מבזבזה פחות כסף. הם דורשים את עזרתנו בעניין זה.

י. גוריון: ברצוני לתקן את דברי היו"ר בענין הגה"ל.

באי כח החיילים המשוחררים מענו שהוכנות

אינה מבכרת במדה מספקת את החייל לעומת העולה. לדעתה צריך היה לתת לחייל דין קדימה, והוכנות מטפלת בו תוך כדי סדרו של העוליס.

ח. רובין: אני רואה כחומעה ראוייה את העובדה שניציגי

אגוד החיילים נמגטו ע"י היו"ר הועדה ועב

מר גוריון. אני מציע שגם במליאת הועדה נשמע אותם, מבלי, כמובן, להטיל ספק אף במשהו בנאמנות מסירת הדברים ע"י מר גלובמן, אלא רק בכדי שנשמע באופן בלתי אמצעי את חביעות החיילים וחשובות נציג אגף השקום. אינני מתנגד לזה שנומין אותם בשעה דיון על בעיותיהם, אבל אינני חושב שיש להסתפק בזה.

היו"ר ע. גלובמן: אמרתי לבאי כח החיילים המשוחררים כי

אציע לוועדת העבודה להזמין אותם בכל

עת שהועדה תדון בעניניהם, בין אם יהיה זה חוק או בעיה מסוימת. אבקש את מר גוריון למסור את סקירתו.

י. גוריון: תרשו לי למסור לכם סקירה מקיפה יותר

מן הקודמות, גם מפני שמשתתפים חברים

חדשים בישיבה, וגם מפני שהלטה כבר תקומה שאנו יכולים להכמה כחקופת שנה, מאז תחלת הפעולה|^{לעזרת} החיילים המשוחררים. טבה שלישיית היא, הפגישות הנדירות של ועדת העבודה עם אגף השקום.

עד סוף חדש דצמבר שוחררו, וישוחררו

במשך שבוע זה, כ-85 אלף חיילים; זהו מספר הרבה יותר גדול מאשר

שערנו מראש בשעה/^{שהכינונו} את חכנית הפעולה של אגף השקום. אנו חשבנו

כי תהליך השחרור יארך למחות שנה וחצי-שנהיים, ותהליך השקום כשלוש

שנים. הגענו כעת ל-85 אלף משוחררים - 4/5 מכלל המשוחררים שצריכים

להשתחרר. אנו צפויים לעוד גל שחרור: שיתחיל בינואר, יארך כ-3

חדשים, ויוציא 20-25 אלף איש שגויסו עקב המלחמה.

רכ"ש

ממספר זה של 80 אלף משוטטרי, פנו

אלינו כ-60 אלף. אני אומר 80 אלף, כי עדיין אין לי סיכום
מיוחד דאמבר. פה מעניין לציין ש-25% ממספר זה של 60 אלף הם גח"ל
ומח"ל. זה מגלה לנו שמספר אנשי הגח"ל בצבא היה הרבה יותר גבוה
ממה שחשבנו. יש להניח שאנשי הגח"ל פונים ללשכותינו כמעט כולם,
כי כל אחד מהם זכאי להשלוח מיוחד בטידור ראשון, זיור וכו'.
יותר מוטטבי הארץ.

מ-60 אלף איש אלה פנו בעניני העבודה

כ-40 אלף. הפניה המרובה בעניני עבודה גבוהה באופן יחסי מן
המציאות אשר היתה אילמלא היה לנו נוהג של תשלום במקרה של חוסר
עבודה. היות ויש לנו נוהג כזה, חמישה שבועות במשך 8 שבועות
אם החייל מוכיח שלשכת העבודה לא מצאה לו עבודה, פנו ללשכה
השיקום הרבה יותר אנשים. אני מציין זאת, כי העבודה היא שלאחר
שאנשי אלה גומרים לקבל את התשלום לחקומת חוסר העבודה שלהם,
הם חדלים לבוא ללשכה. אולם, דבר זה לא משנה את העובדה ש-40 אלף
איש פנו אלינו בעניני עבודה. הם הומנו ללשכות העבודה הכלליות,
והיפלו בהם שט סקידים מיוחדים של אגף השיקום הנמצאים בתוך הלשכות.
הם דאגו לכך שרשימות מחוטרי העבודה תוגשנה בסדר, ושהאנשים ירשמו
פעמיים ביום. למרות שהיו כ-40 פקידים מיוחדים בכל הארץ שבאו
לעזרת לשכות העבודה, היוו החיילים המשוטטרים את החלק המכריע
בין מחוטרי העבודה.

מבין 40 אלף מחוטרי העבודה קבלו

קרוב ל-20 אלף סיוע לחוסר עבודה, מי במשך שבוע ומי במשך כל
חקומת 8 השבועות. גם זוהי חומקה בלתי בריאה הנובעת מעצם הזכות
לקבל סיוע לחוסר עבודה. את הזכות הזו ניצלו גם החיילים וגם
לשכות העבודה. אנו אחזנו בכל מיני אמצעים למניעת דבר זה,
אבל היה אחוז מסוייה של אנשים אשר ניצלו את הזכות הזאת.

נציגי השיקום בתוך לשכות העבודה

נמצאים תחת מרות מרכז לשכות העבודה, כי צריך היה ליצור אחדות
פעולה. עובדה זו גרמה לכך שאחוז ניכר מחקאיבנו נאכל ע"י תשלום

לחומר עבודה. הוצאנו לזה עד חודש דצמבר 660 אלף ל"י.
עלי לאיין שטכום זה ומספר מקבלי הסיוע יורד והולך מחודש
לחודש החל מספטמבר. זה הודות לירידה קצב השחרורים, הטבת
מצב העבודה בארץ וסיוע קבלת הסיוע מצד אלה ששחררו ביולי
ובאוגוסט.

למרות העובדה שבמשך התקופה הזו
היו כ-20 אלף מחוסרי עבודה שנחמכו בסיוע, המצב לאמיתו הוא
כזה שכיום מבין כל 40 אלף דורשי עבודה ישנם רק 3500 מחוסרי
עבודה מבין החיילים, מלבד הנמגעים. מ-3500 איש אלה, מחציתם עדיין
מקבלי סיוע, ומספרם פוחת והולך. ע"י לשכות העבודה נקלטו בעבודה
כ-20 אלף איש בעבודה קבועה וממושכת, ויתרת בעבודה זמנית.

פרשה חשובה בענין העבודה היא פרשת

ההחזרה לעבודה. כבר ציינתי בכמה סחירות שהישוב גילה בענין זה
מידה גדולה של בגרות עד כדי כך, שלא היינו צריכים להעביד קשה
את ועדות התעסוקה, כי ברוב המקרים התקבלו האנשים חזרה לעבודה.
מספרם של אלה שבקשו את עזרת הלשכות להחזרה לעבודה הוא כ-2000
איש. מהם חזרו לעבודתם ע"י פעולה של השפעה או אזהרה שנעשתה מצד
לשכותינו הרוב המכריע, כ-1600. רק 400 מקרים הופנו לוועדות
התעסוקה. ועדות התעסוקה פועלות בסדר ועומדות בגמר דיוניהן,
וברוב המקרים הן מחזירות את החיילים לעבודה. ישנם רק כמה מקרים
שגם טענות החיילים אינן בסדר, אבל ברוב המקרים הצליחו הוועדות
להחזיר את החיילים לעבודה. ועדות הערעורים שנקבעו בחוק, כמעט
אינן עטוקות. רק 10% מהחלונות שהוגשו לוועדת התעסוקה עוברים
לוועדות הערעורים, זהו המצב הכללי בטח העבודה פרט לנמגעים.

עוד 20 אלף איש פנו אלינו בעניינים

שונים. הלשכות שלנו מטפלות בכל בעיות זגיולים המשוחררים, מלבד
הזכויות האלמנטריות שהם זכאים להן. הבעיה העיקרית אשר העיקה
על החיילים המשוחררים היא בעית הדיור והשיכון. אינני יכול לתת
לכם מספרים מדויקים איך מחלקים יתר 20 אלף החיילים לפי בקשותיהם,

אבל אמסור לכט על כל בעיה ועל כל מעולה, מה נעשה ומה יש עוד לעשות.

בלטכות שלנו רשומים לשיכון 8000 איש,

מהם חלק אשר היה טעון סידור ארעי בדירה עד אשר ענין השיכון יסא
את מחזור. כלומר, לא כל אלה שנרשמו לשיכון קבע הם חסרי דירות.
כ-4000 איש חבטו סידור ארעי. לרווקים הקמנו מוטדות במקונות
בבנינים צבאיים אשר הצבא פינה במשך הזמן. קיימים כ-8 מעונות
כאלה בארץ, 3 לבנות ו-5 לבחורים. בהם שוכנו 1100 חיילים
וחיילות, והם גרים שם עד היום בתנאים של בית מלון. המעונות
האלה מתנהלים ע"י אגף השיקום. אנו נותנים להם ציוד, מינות
בישול, מזוננים, והדיור עולה להם 10 גרוש ללילה. לגבי ההיילות
יש לנו הטכס עם מועצת הפועלות. תשלום זה מכסה בקושי את כל
ההוצאות שמניתי לפניכם, השקענו סכום די גדול לתיקונים ולסיורים
בבנינים.

לבעלי המשפחות ולמקרים הקשים,

ביחוד לנכים ולנפגעים, חימשנו אמטרות לנצל בתים שנחפנו ע"י
הצבא או בתחום המושב הערבי. בדרך זו סדרנו כ-2000 איש.
כיום אנו עומדים במצב שאין לנו כמעט כל מקור לסידור נוסף
של דיור ארעי. אין אנשים שמתגוללים בחוצות, מצב כזה לא
היה כלל, אבל המצב קשה. רבים הסתדרו אצל מכירים ואצל קרובים,
ואין פתרון אחר מאשר דיור קבע, כי אפס כל מקורות אחרים.

בשטח שיכון הקבע, יחד עם חברת דיור

למשו חררי מלחמה, חטבנו שנוכל באמצעים שלנו עד גמר השנה, ע"פ השקעה של
רבע מיליון מצדנו ומאה אלף מצדם, להקים אלף יחידות דיור. עלי לציין,
שהקשיים בקרקע ובחקציב הם רבים מאד, והבנייה נחעכבה על-ידי כך.
אולם אנו עומדים כיום בבנייה של 500 יחידות דיור ע"י תל-אביב,
בהדר-יוסף מעבר הירקון, שחלק מהן יהיה טובן לכניסת דיירים בעוד
חודש וחצי, וחוך חמשה חדשים יגמרו כל 500 היחידות. בימים האחרונים
הגענו לידי סיכום עם הקק"ל והאוצר על קבלת שטח קטן של 13 דונם

מאדמת הקק"ל פלוס אדמת גרמניס בבת-גליס. שט נוכל להקים
4 בלוקים של בניינים גדולים בעלי 4 קומות שיכילו 260 דירות.
אני מניח שכעבור חצי שנה תוגשם במלואה תכנית זו של אלף יחידות
דיור. הדירות האלה מכוונות קודם כל לנפגעים, ואחרי כן לחברי
דיור טוחלטים שאין בכוחם להשתתף ברכישת דירה לעצמם. הבעלות
של הדירות תשאר בידי חברת דיור, והממשלה תשתתף מצדה בהשקעות,
עד אשר יהיה בכוחו של הדייר לרכוש את הדירה לעצמו. הזכות הזו
תשמר לו תמיד, ושכר הדירה ישמר על חשבון הקניה. הדרישות והצרכים
של החיילים הם כה גדולים, שאלף יחידות הדיור לא תקלנה בהרבה
על המצב.

מן הרגע הראשון של הקמת אגף השיקום,
ראינו את בעיית השיכון כחריפה ביותר. הממשלה ענתה לנו אז כי
חיילי המלחמה הזו לא יקבלו זכות עדיפות ברכישת דירות, כי המלחמה
היתה קצרה ורובם לא נטשו את בתיהם. במידה שתפחר שאלת הדיור באופן
כללי, ימצאו/החיילים את מחרונם. אני על כל פנים, לא הרפיתי
מלדרוש את השתתפות הממשלה, וניבאתי כי יבוא יום שהממשלה תהיה
מוכרחה להכנס לבעיה זו. ואכן, כאשר התחילו הדיונים בממשלה על
שיכון הוותיקים, מיד הבעתי את חלק החיילים המשוחררים, ונאמר לי
שהם יהיו שותפים לשיכון הוותיקים ויקבלו בכל מקום את חלקם. רק
לפני זמן קצר סיכמנו בישובות הממשלה שמחוך הכנסת הכללית יינתנו
לנו אלף ומאתיים יחידות נפרדות בתקציב של 49-50. על עוד 1800
יחידות, ידונו בשנת התקציב הבאה. טענתי שדרושו לנו לפחות 3000
יחידות בכדי לספק את צרכי החיילים, וגם אז יזכו לזה רק בעלי
הנקודות הגבוהות ביותר.

נוסף לזה אנו זקוקים לקרקעות וגם
זו שאלה לא קלה. ההחרוצות רבה, אבל הובטחו לנו כבר כמה שטחים
בתל-אביב, בחיפה עוד אין דבר קונקרטי, בירושלים השטח כמעט מובטח,
וכך במושבות, הקטיים הטכניים רבים, אבל אין שאלת מחסור בקרקע.
השאלה היא איך להביא את המוסדות ואת הממשלה לידי כך שיסימו
את שטח לרכוש את השטחים ולחלק אותם, ולא תהיה התרוצות רבה.

רכ/טל

בכל עיר ובכל מושבה הקמנו ועדות
 משותפות עם באי-כח איגוד החיילים המשותפים בכל מקום לקביעת
 המועדים לשיכון. כל אלה אשר יכולים בדרך הרגילה להגיע לשיכון
 ע"י ההסתדרות שלהם יש להפנותם לשם. אלה שיכולים להגיע לשיכון
 ע"י המועצות המקומיות והעיריות יפנו לשם, בכדי שלנו ישארו רק
 אותם האנשים אשר אינם יכולים בשום פנים להגיע לשיכון. אם
 נצליח להגיע לשלושת אלפים יחידות כאלה, פתרנו את בעיית שיכון
 החיילים המשותפים. אולם, הפתרון לא יהיה שלם אם לא נדאג גם
 למסון האמצעים לבניה זו. אמנם, חלקה של הממשלה הוא בהלוואה של 500
 ל"י, אבל את המחצית השנייה, שהיא ברוב המקרים גדולה יותר מ-500 ל"י,
 אין בכוח החיילים המשותפים להשיג כמו רבים מן הותיקים, ובעיה זו
 אריכה למצוא את פתרונה. לסי דעתי, חוכל הבעיה למצוא את פתרונה
 בדרך של יצירת קרן מיוחדת למתן הלוואה נוספת לחיילים המשותפים
 בגבול ממוצע של 200 ל"י.

לפיכך באחי למסקנה ואותה אני עומד
 להציע לממשלה, שהקציב השנה הבאה יביא בחשבון 480 אלף ל"י בערך,
 אשר יינתנו למטרת קרן למתן הלוואות כאלה לשיכון. יש לי בטחון
 שאפשר יהיה לקרוא לשותפות עוד כמה מוסדות ובנינים שיטקיעו גם
 הם כ-600 אלף ל"י, וביחד תהיה לנו קרן של מליון ל"י שחוכל לתת
 לנו בממוצע 200 ל"י נוספות. פעולה זו לא תוציא כסף מאוצר המדינה,
 אלא תטקיע כספים בענין חוזר וכמעט בטוח.

ענין שיכון הגח"ל והמח"ל הירוק מחלוקת
 ממושכת בין הסוכנות היהודית ובינינו. אולם, כאשר הממשלה החליטה
 סוכית שהדאגה לשיכונם מוטלת על הסוכנות היהודית, החחילה לדאוג
 להם, ושכונות שנבנו למען העולים נמסרו לה לשיכון הגח"ל.

המח"ל בדרך כלל, מספרו מצומצם. מ-3000
 איש שהיו בארץ, נשארו רק כ-600. להם יש תנאים מיוחדים. הסוכנות
 היהודית הקציבה 250 ל"י לכל אחד מהם, והצבא גם כן נותן להם 250 ל"י.

כך הם נהנים מכמה מקורות, ומגיעים לכלל סדרה
כמחצית הגרים במעונות, הם רוקים אנשי
גח"ל.

הפעולה ההתישבותית: בחקופה קצרה זו,

הגענו להישגים גדולים מאד בשטח ההתישבות. רוב המועמדים שרתו
ביחידות טונות הגיעו להתישבות. עד ועד דצמבר עלו ^{על} קרקע 48 נקודות;
מחצית מזה הכשרה מגויסת ומחצית-גופים של חיילים הכוללים בעקר עולים
חדשים, ורק חלק קטן | תושבי הארץ. בזמנו נאספו כ-7.000 מועמדים
להתישבות בצבא, ומתם כבר עלו 3.500. ישנם עוד 26 גרעינים של גופים
המצפים לחור לעליה, ויעלו תוך מחצית השנה הקרובה. ישנם 1.600 בודדים
שרוצים להצטרף למשקים קיימים. לגבי אלה המצב הוא יותר קשה, כי אין
בכחה של הסוכנות היהודית לשלם להם את התקציב הדרוש לשם כך - 400 ל"י
מחוץ לדירה. מכון זה נתן מתוך תקציב אגף השקום, אבל הוא מוכרח להיות
מוגבל כי גם התקציב מוגבל. בשנה זו הוא מוגבל ל-500 בודדים; מרביחה
כבר הצטרפו ל-35 ישובים, ועוד 1000 מחכים בתור לעליה.
תקציב השנה הבאה צריך לכלול השתתפות כזו
לעוד 500 איש, באופן שבמשך השנה הבאה יוכלו 1000 המועמדים הבודדים
להתחדר.

הדרך הטובה לפעולה היא פעולה למתוח

תנועה קואופרטיבית בין החיילים המסוחררים. בשטח זה, נאספו אותנו
החיילים של מלחמת ישראל. הם לא גלו אותה יזמה ההעוררות לעצמאות
כלכלית ופתוח מפעלים עצמאיים, כמו חיילי הבריגדה לשעבר. במדה
שהתארגנו גופים, התארגנו רק בממדים מצומצמים; אעפ"י כן ישנם כיום
73 קואופרטיבים הכוללים 599 איש במוצע של 8 איש לקואופרטיב.
הקואופרטיבים האלה הם בכל שטחי הפעולה: אריגה, מסגריה, מוסך,
שרברבות, בלוקים, חשמל, מחצבה, מאפיה, טקסטיל, מסעדות, חמרי בנין,
קולנוע, קרח, דיג, הובלה, חיירות | קרטונז', ממתקים, מחנני ערובה,
ועוד.

ישנה עוד כ-50 גרעינים של גופים כאלה

הנמצאים במצב של החהרות. העזרה שהקואופרטיבים האלה מקבלים מצדנו

היא רבה ורוב גחנית. היאגה למקום, לרשיון מחאים, לאמאקיס וכד'. אנו משתפים פעולה בשטח זה עם מרכז הקואופרציה של ההסתדרות. אחת יחד יצרנו קרן משותפת למתן הלוואה לקואופרטיבים. מלבד זה זכאי כל חבר הנכנס לקואופרטיב, לה נות מקרן הלוואה קונסטרוקטיביות שיצרנו. כל אדם יכול לקבל 300 ל"י. חברי הקואופרטיבים נהנו מקרן זו בשכרם של 200 אלף ל"י. במדה שהם נכנסים לפעולה, אנו מעמידים אותם בקשר עם בנקים ומוסדות מסחריים. השאלה אינה קלה, כי בדרך כלל שקומו של אדם בעבודה יצרנית עולה כיום לטוחת 1000 ל"י. האמצעים שעומדים לרשותו של אדם הם בערך 200-250 ל"י, ולא קל להמציא לו את הוצרם. אני מקווה שחלק מהקואופרטיבים יגדל, חלק יישאר כמו שהוא, וחלק יבשור.

אגף השקום מגיש עזרה מכסימלית לכל אדם בדרך

אשר בא ופונה בבקשה עזרה לסדרו הקונסטרוקטיבי. אז אדם מוכיח שיש לו צורך בהלוואה לשקום משקו שנחרב, הוא מקבל הלוואה. לעזרה זו הפעלנו קרנות שונות. הקונסורציום הוא הקרן העקריה; זהו גוף המורכב מאגף-השקום, בנק אפ"ק, בנק הלוואה וחטכונן, קופות מלווה וחטכונן של העובדים בארץ. הקרן התחילה בפעולה של 1/2 מליון ל"י. כסף זה שולם במשך שלושה חדשים. אחרי-כן היה שלב שני של עוד 1/2 מליון ל"י. במשך חדשים וחצי נשארו לנו רק 50 אלף ל"י, ובשבוע הבא ייגמר גם השכום הזה.

אנו עומדים כעת בפני בעיה רצינית מאד, איך

להמשיך בפעולה זו. אני חושש שחבוא הפסקה אשר תעורר את חמת החיילים. בהיקף של ישנה אפשרות להמשיך עוד מליון אחד, אבל בחנאי שהממשלה חבוא לעזרה. חנאי ההלוואה הם עד חמש שנים וברבייה של 5%. התשלום לפי העניין בדרך כלל חדשי. אני טבור שהממשלה גריכה להיענות להצעה. הבנקים מוכנים להמשיך בפעולה, והם עושים בזה פעולה עצומה וסירות חשוב; אבל אין בכוחם להשקיע על ענין אחד זה סכומים כה גדולים. הם מוכנים להמשיך, אבל מבקשים מקדון מצד הממשלה בסך של מחצית הסכום. הם ישלמו לה אחוזים קבועים, ואז יוכלו להמשיך בפעולה. אני מבקש את עזרת חברי הועדה בשכנוע הממשלה בענין זה. אחרת לא נוכל להמשיך בעבודה חשובה זו. עד עכשיו סודרו בדרך זו 4454 איט.

מזה לקואופרטיבים: מצטרפים לקואופרטיבים קיימים וחדשים, המצטרפים

לקואופרטיבים של התחבורה, מקבלי הלוואה של 500 ל"י; המצטרפים

לקואורטריביט חדשים, מקבליה 300 ל"י. מ-4454 איט טוכו בהלואות
כאלה הלכו: 534 לקואורטריביט
1560 לטקום עצמאי 1.400 - למטרות טונות.
961 קבלו הלואות לשכון.

עד שתהיה לנו קרן לשכון, עמדנו בפני
חומעה שמה ושה ישנו חיילים אשר יש להם עבודה, ויכולים להתקשר עם
חברת דיור לטט שכונת, אבל זקוקים להלואה. לכן החלטנו שבמסגרת
25-30% מתוך ההלואה הכללית, נקדיש לשכון.
בטך הכל זכה מספר אנשים זה ל- 76.665
ל"י כהלואות.

המקורות היו:

הקונסורציום	=	705.000	ל"י	עד 1	בדצמבר	1949.
קרן מטוחפת עם אוצר						
החייל-80.000	"	"	"	"	"	"
באפן יטיר מאמצעי התקציב						
באמצעות בנקים -		280.000	"	"	"	(טכום זה
נתן בעקר לנכים ולנפגעים).						

אני רואה את הפקולה הזו כאחת הפקולות
החשובות. בדרך זו פטרנו מספר נכר של אנשים מלהזדקק לסיוע, או להיות
חלויים ביום עבודה. הבאנו לסדר כלכלי מספר נכר מאד של אנשים,
וכעת המקידנו צריך להיות, להטלים מלאכה חשובה זו גם בעתיד. בתקופה
הנדונה הפך תקציב מצומצם של אגף השקום, להיות קבלן לשחרורים בלי
גבול. בשנה שעברה לא תארנו שנגיע למספר כה גדול של משחררים - 80
אלף, והיינו צריכים בתקציבנו המצומצם לכלכל גם את השחרור הגדול.
היות וחלק נכר מתקציבנו נאכל ע"י הסיוע לחוסר עבודה וע"י תגמולית
לנכים ומשפחות חללים, נותרו לנו לפעולות קונסורטריביט טכומים
מצומצמים.

אנו עוזרים לחיילים המשחררים בעוד

שני שטחים: ההכשרה המקצועית וההשכלה הגבוהה. אנו נותנים הכשרה
מקצועית לאנשים אשר הפסיקו את למודיהם בגלל התגייסותם, או מטכמים
ללמוד מקצוע שאנו מעוניינים ללמדם, או שלמדו את תחלת המקצוע בצבא
ומעוניינים להמשיך. סיימו את ההכשרה המקצועית כ-800 איט ולומדים

עוד כ-1200. הלמודים הם בכל ענפי הפעולה, החל בבנין וגומה ברכבת.
95% מהגומרים את ההכשרה המקצועית מסתדרים בעבודה.
מלבד זה אנו מטלמים תמיכה חדשה בחורת
הלואה. אנו נותנים הלואה גם לסטודנטים, 1184 באוניברסיטה ובטכניון.
ישנה תמיכה מלאה וישנה תמיכה חלקית, וזה נתן לפי מצבו של כל אדם.
הזמן המכסימלי לקבלת תמיכה הוא 18 חדש, בדרך כלל התמיכה נחנת
חדש מול חדש שירות בצבא. התמיכה המכסימלית היא 25 ל"י לחדש,
והמינימלית - 6 ל"י לחודש. תמיכות אלה מגיעות ל-22 אלף ל"י לחדש.
בעיית הנפגעים: זוהי הבעיה הקשה
והחמורה ביותר. בפגישות הקודמות ספרתי כי מספר הנכים שהיו בטפולנו
מגיע ל-3,500. מהם נשארו עוד היום 1,700 מקבלי הענקות. כלומר,
מחציתם טודרה. כ-500 איש קבלו שקומט הכלכלי ע"י הקרנות. השקומים
הם: מוניות; ע"י הטכט עם משרד החבורה נתנו רשיונות ירוקים ל-155
נפגעים, ביניהם גם קטועי אברים. ברוב המקרים היה צורך לתת לאדם גם
את המונית וגם את הכסף. בדרך כלל נתנו מונית אחת לשני אנשים, אבל
לגבי מקרים קשים נאלצנו לתת מספר שלם שמירושו הלואה של 1,400 ל"י.
אנו לא נבהלנו מהלואות גדולות אלה, כי ע"י נתינתן, אנו חוטבים
למדינה טכומים עצומים. שאר השקומים הם: חנויות, קיוסקים
וקואפרטיבים. נוטד כעת קואופרטיב של 7 אנשים אשר למדו נפות זכוכית.
הם ייצרו את כל חלקי המזרקות הנחוצים בארץ, ויחטכו ע"י זה דוויזים
והוצאות רבות. השקענו במפעל זה סכום עצום, אבל ההשקעה כדאית.
עוד לפני היות החוק והמכסה, פעלנו
באופן פרטיזני במוסדות שונים בכדי להקליט שם נכים ונפגעים, ביניהם
גם קטועי אברים. כאלף איש הוקלטו ע"י הפרמאט הזה. במשך 2-3 החדשים
הקרובים, יבואו לכלל הדור 95% מ-1,700 הנכים, ע"י המכסה המתייבת.
את החוק הפעלנו ע"י רשויות מוסמכות בהסתתרות הסתדרות העובדים
הכללית והתאחדות בעלי תעשייה. הועדות כבר החלו בפעולה לפני 3-4
שבועות, וצעדיהן הראשונים הוכתרו בהצלחה בירושלים, חיפה ות"א.
ישנה היענות יפה מצד נותני העבודה והמוסדות. קשיים גדולים מאד
נתגלו בין הנכים עצמם. 10% מהם יישארו בלי סדור מפאת נכותם הקשה,
ונצטרך לדאוג להם לאותם הסדרים המיוחדים של חנויות קיוסקים וכד'.

בענין השכר החלטנו שאיננו צריכים להמשיך להיות האוטוטרופים של האנשים האלה. ברגע שהם נקלטים לעבודה, הם נחשבים לעובדים ככל האחרים וועד העובדים צריך לדאוג להם. בשלושת השבועות הראשונים לפעולה סודרו בת"א 100 נכיות, בירושלים 30, בחיפה 40. זוהי פעולה אמיתית, יש צורך במו"מ מייגע, יש לנו ועדה מיוחדת בכל לטבה המורכבת מבאי כח החיילים המשוחררים, הלשכה והרשות המוסמכת, והן מכינות את האנשים לעבודות המחאימות.

גם אם נגיע תוך 3 חודשים הקרובים לכלל

סדורן, השאר ההוצאה לתשלום הענקות לאנשים עוד תקומה ארוכה. כיום עולה ההוצאה ל-1,700 נכיות = 45,000 ל"י לחדש. סכום זה ודאי יקטן וילך, אבל לא בממדים גדולים. לפי תוק החגמולים, גם אדם המשתקטט זכאי לחגמולים חדשיים אם נכותו היא למעלה מ-50% ולתשלום חד-פעמי אם נכותו אינה מגיעה ל-50%. לכן, הוצאה זו של 40,000 ל"י לחדש, המשך עוד זמן רב.

שכון הנפגעים: למרות שקבענו לנכים זכות

קדימה לשכון, ובין האלפיים סודר על ידנו חלק גדול, נשארו עוד 1000 נפגעים מכל הארץ מסוגים שונים, אשר עדיין שאלח דיורם תלויה ועומדת. מספר זה כולל את האנשים הנמצאים עדיין בבתי-החולים.

מלבד הדירות אשר אנו בונים יחד עם חברה

דיור למשוחררי מלחמה, באנו לידי מסקנה יחד עם הממשלה שיש להטיל על כל המקבלים 13,500 יחידות, חובה להפריש 5% לנכים. הכוונה הייתה כפולה: א) לזכות במשהו אשר כבר נחן עליו אשור.

ב) לפזר את האנשים עד כמה שאפשר.

השאלה העומדת כעת בפנינו היא, כיצד

להפעיל את 5% אלה. אני מקווה שלא יהיה צוה קושי; אבל השאלה היא,

כיצד לממן את המחצית השנייה. בדרך כלל אין לנכים האמצעים

הדרושים, וגם אינם מעוניינים לעשות מאמצים בכדי להשיגם; וצונו

לדעתי צריכה המדינה לדאוג להם. הכללתי בתקציב גם סכום מסוים למטרה

זו. ב-5% אלה תהיינה כלולות גם משפחות חללים שעדיין לא הגיעו

לכלל סדור.

צ. יהודה: אם המצב הוא כזה שיהיה צורך לחפש אמצעים

בשביל המשכנתא, מדוע צריכים לקבוע 5%

בתוך הסכום הקיים? הרי אפשר לבנות שכונ מיוחד.

היו"ר ע. גלובמן: הממשלה הקציבה לכל המטרות 6 1/2 מליון.

אם להסתדרות הוקצבו 2 מליון ל"י, הצטרך

ההסתדרות לתת את הלואה האפוזיטיבית הראשונה רק לנכים.

י. גוריון: הטברתי לפני כן מדוע התלמנו על המכת

של 5%. אנו איננו רוצים לרכז את הנכים

במקום אחד, וכל בניה שלנו חייב רכוז. ב) רצינו לדנות מן המוכן.

ג) הממשלה רצתה לצאת ידי חובתה בענין שכונ החיילים בעקר בדבר

הנכים. על כן הפרדנו במו"מ שלנו את שתי הבעיות.

משפחות החללים: בדיוור ושכונ מצבן הוא

הרבה יותר טוב. נשארו רק 35-37 אשר אין להן עדיין שכונ, וחכללנה

בתוך ה-5%. בשקוט כלכלי עבציה היא חמורה ביותר. לרוב המכריע של

המקרים אין בכלל למצוא פתרון. מבינ כ-1,500 משפחות חללים הנתמכות

על ידנו, כ-1,000 הם הורים ו-500 אלמנות. ההורים הם על פי רוב

זקנים, ואין אפשרות למצוא להם עבודה. האלמנות במדה שיש להן ילדים

קשורות בהם, במדה שאין להן ילדים השתדלנו לסדר להם עבודה. את ישנן

ביניהן כאלה המגלות יכולת ללמוד מקצוע ולהכנס לעבודה, אנחנו מסדרים

את ילדיהן במוסדות ומאפשרים לאמהות ללמוד ולצאת לעבודה. על כן,

כמעט כל האנשים האלה יישארו חלויים באגף השקוט גם להבא. החכום שאנו

מוציאים לחרש לתמיכות אלה מגיע ל-35,000 ל"י, כולל שכר-דירה, סדר

ילדים, בגדים וכד'.

בחדש אוקטובר, למשל, נחמכו 1486 משפחות

חללים בסכום של 37712 ל"י. סכום זה חולק כדלקמן:

ל- 929 הורים

ל- 499 אלמנות שיש להן 541 ילדים. סכום זה כולל

חשלום של 117 ילד במוטרות.

הענקות מיוחדות ל-45 איש, להכשרה מקצועית.

חופעה מענינה היא שמספר הנחמכים על ידינו

עולה בזמן האחרון. הטבה היא שני בצבא יש בן שני, מקבלת המשפחה את החמיכה מן הצבא. אבל כעת, עם הגברת השחרורים, מתרבה מספר המשפחות הנזקקות לחמיכה.

מסרנו לממשלה חוק בענין זה, הורבטה לנו

כי הוא יובא לכנסת בין החוקים הראשונים. קבענו בו כמה כללים: אם להורים יש עוד בן או בת מבוגרים, יקבלו רק מחצית החגמולים. אם יש להם שני ילדים או יותר, לא יקבלו כלל חמיכה. משפחת חללים תוכל לקבל שקום במקום 60 חדשי חמיכה. עם כניסת החוק לפעולה, הוא יפחית מצד אחד את מספר הנתמכים או את החמיכה שהם מקבלים אם יש להם בנים נוספים, אבל מצד שני, ודאי יוסיף עוד מספר משפחות שעד היום לא פנו אלינו. עקר השקומים שנתנו בזמנו למשפחות החללים,

נחנו לחברי ההתישבות והמושבות. היו כ-400 מקרים כאלה בארץ. היום חוזרים מקרים רבים מבין אלה. החוק יצטרך להסדיר גם תומעה זו, כי הוא אומר דבריה ברוריה בנוגע לכל שטח.

סעיף זה ימשיך לתבוע מן המדינה לא פחות

מ-35.000 ל"י עד חודש אוקטובר בשנה הבאה. מתקופה זו, יופל הסכום לרדת ב-5.000 ל"י לחודש, אבל לא ירד פחות מ-25.000 ל"י לחודש.

החוקים אשר נספרטמו בינתיים, ידועים

לכלכם. לכמה מהם היתה הטמעה חשובה על מהלך העניינים, חוק החזרה לעבודה, חוק הנכים, המכסה. שניים מהם אשר נתפרטמו בזמן האחרון, לא בגיעו לכלל הפעלה. אינני רואה טכני גדול להפעלתם גם בעתיד. החוק היחדי שעלינו עוד להביא, ובמהרה, הוא חוק הפנסיה למשפחות החללים.

התקציב: בשנה שעברה היה התקציב 300.000

ל"י לחודש. הוא לא נערך עפ"י רשימה מפורטת, אלא נחן על יסוד קצוץ אכזרי מהחביעות שהגשתי. אני הגשתי בתחלה תקציב של 5 מליון ל"י, שהיה מוגזם במקצת. כאשר נאמר לי שאין אמילו לחלום על תקציב זה, הגשתי תקציב של 5 מליון ל"י עם פירוט הסעיפים, והוחלט רק על 300.000 ל"י לחודש. התוצאה היתה שפגרנו מאד בפעולות קונסטרוקטיביות. רוב הכסף הוצא על הצרכים הבלתי פרודוקטיביים.

לקראת השנה הבאה, שאני רואה אותה כשנה

אחרונה לפעולות השקום של החיילים המשוחררים, אני מעריך שבאפריל 1951 תוכלנה כל לשכותינו להסגר ונוכל להגיע לפתרון של בעיות החיילים המשוחררים, פרט ללשכת החגמולים. לטוב כך נהיה זקוקים לסכומים הרבה יותר גדולים. התקציב שאני עומד להציע לממשלה יהיה, $4\frac{1}{2}$ מליון ל"י, ויכלול את פתרון בעיות השכון והעזרה הקונסטרוקטיבית המלאה.

התקציב יהיה מורכב כדלקמן:

הענקות וחגמולים לנכים	510.000	ל"י
שקום לנכים	480.000	"
הענקות וחגמולים למשפחות	390.000	"
<u>שקום למשפחות</u>	<u>240.000</u>	"
סה"כ -	1,620.000	"

720.000 ל"י מן הסכום הכולל הם הלואות ולא הענקות.

חופעה מעניינת היא, שאנו התחלנו לקבל

בזמן האחרון שלומים מהנפגעים ומהנכים על חשבון ההלואות שנתנו להם, אחוז הפגורים בחלומים הוא כמעט אפסי. ישנו גם מקרים שאנשים מחזירים את כל ההלואה בבת אחת. אני רואה סכומים אלה שנתנו כהלואות כהשקעה בטוחה ביותר.

לחיילים משוחררים נצטרך לשלם סיוע במקרים

של חוסר עבודה, בסכום של 350.000 ל"י.

סדר ראשון: אנו נוהגים לתת של לגח"ל

ולכמה מתושבי הארץ שנשארו בלא כלום, 10 ל"י לרוק - 20 ל"י לבעל משפחה, ועד 40 ל"י למשפחה עם ילדים. דבר זה עלה לנו בשנה החולפת - 160.000 ל"י. בשנה הבאה יעלה לנו דבר זה - 78.000 ל"י.

הכשרה מקצועית - 285.000 ל"י

" השכלה גבוהה - 200.000

" דיור ארעי - 145.000

" לשכות עבודה - 53.000

סה"כ 1,113.000 ל"י

קרנות: אני דורש שהתקציב יבטיח 180.000 ל"י

בטביל הלואות בטך 2 מליון ל"י.

אנו זקוקים להלוואות לסוכנות היהודית בעד

המחויבות הבורדית - 235.000 ל"י.

לקרן הלואות לקואופרטיבי הקיימים

ולאלה שיקומו, ולעודד מפעליהם קואופרטיביים, תעשייתיים, חרושתיים

והחשיבותיים - 300.000 ל"י.

שכון - 480.000 ל"י בשנה

הוצאות אדמיניסטרטיביות שונות - 272.000 ל"י

המנגנון שלנו מונה היום בכל הארץ - 400 איש.

בל"כ התקציב המוצע הוא: 4¹/₂ מליון ל"י.

אני סבור שיהיה לנו זכות רציני וחשוב

בענין התקציב. אני מבקש את ועדת העבודה של הכנסת לבחור ועדה משנה

שתעמוד לימיננו עד שנסיים את הדיונים בענין התקציב.

היו"ר ע. גלובמן: אני מודה למר גוריון על הסקירה המקפת.

נדמה לי שהוא הצליח להעמיד בפנינו את

השאלות החשובות ביותר.

כמעט כל החברים רשומים לשאלות. אני מציע

שאת הדיון נמשיך בישיבה הבאה שתחייב ביום שני בשעה 10.00.

ה. רובין: אני רואה כדבר חיוני ביותר את הכניסה

לענייני התקציב. אבל בעד זה שנבחר עוד

בישיבה זו ועדת משנה אשר תעסוק בענייני התקציב.

ה. למדן: אני מציע להזמין את ב"כ אגוד החיילים

המשוחררים ליום שני הבא.

אני מציע שנערוך בקור בבחי החוליה של

הנביח.

ה. כהן מגורי: אני דורש שכל חברי הוועדה יקבלו את

הפרטיכל מישיבה זו.

אני חושב שיש לתת כעת מקום לשאלות, בכדי

שנוכל לקבל את החשובות מבר בישיבה הבאה.

א. כהן: אני מציע להזמין את שאי כוח אגוד החיילים

המסוחררים רק לאחר שנברר בינינו את

השאלות.

ברצוני לשמוע תשובה על ענין השכון.

ועדת העבודה פנתה בענין זה לוועדת

המספים ולשר האוצר ועדיין אין תוצאות.

היו"ר ע. גלובמן: איננו יכולים לדון על הקציה אגף

הסקום לפני שהוא יעבור דיון בכנסת.

אני מציע שנבחר מיד את ועדת המשנה, אבל היא תזון בתקציב רק

לאחר שמר גוריון ייפגש עם נציגי הממשלה בענין זה.

אני בעד זה שנוזמין את נציגי החיילים

המסוחררים רק לאחר שנברר את הבעיות בדרך יסודי בינינו. אני פבור

שיש לבחור כמה חברים אשר יערכו את הבקור בבתי-החוליה.

לוועדת המשנה לענין תקציב חגף הסקום

נבחרו: ח. רובין, צ. יהודה, ח. כהן-מגורי, מ. אונא, המרכז והיה

י. יהודה.

החברים אשר יערכו את הבקור יהיו:

א. אלמליח, מ. אונא, ח. לחמן, א. כהן.

א. כהן: מציע לדון על עניני הסקום לאחר שייגמרו

הדיונים בעניני החיילים המסוחררים.

ברצוני לשאול כמה שאלות:

ח. כהן מגורי:

האם שואלים חייל גח"ל כשהוא משהחרר

את יש לו מקום לדור בוג?

האם החמיכה שהחייל מקבל במשך חדשיים

עד שהוא מסתדר נחשבת על חשבון שקומו, סדורו, או שכונתו?

מה הטבה לטטורי חיילי מסוחררים

ממספר מקומות עבודה אחד אחרי השני, אם כי אין כל הענות אליהם

בעניני העבודה? הם מקבלים כתב פטורים מבלי כל הסברים.

היו"ר ע. גלובמן: את החשובות נקבל בישיבת הבאה